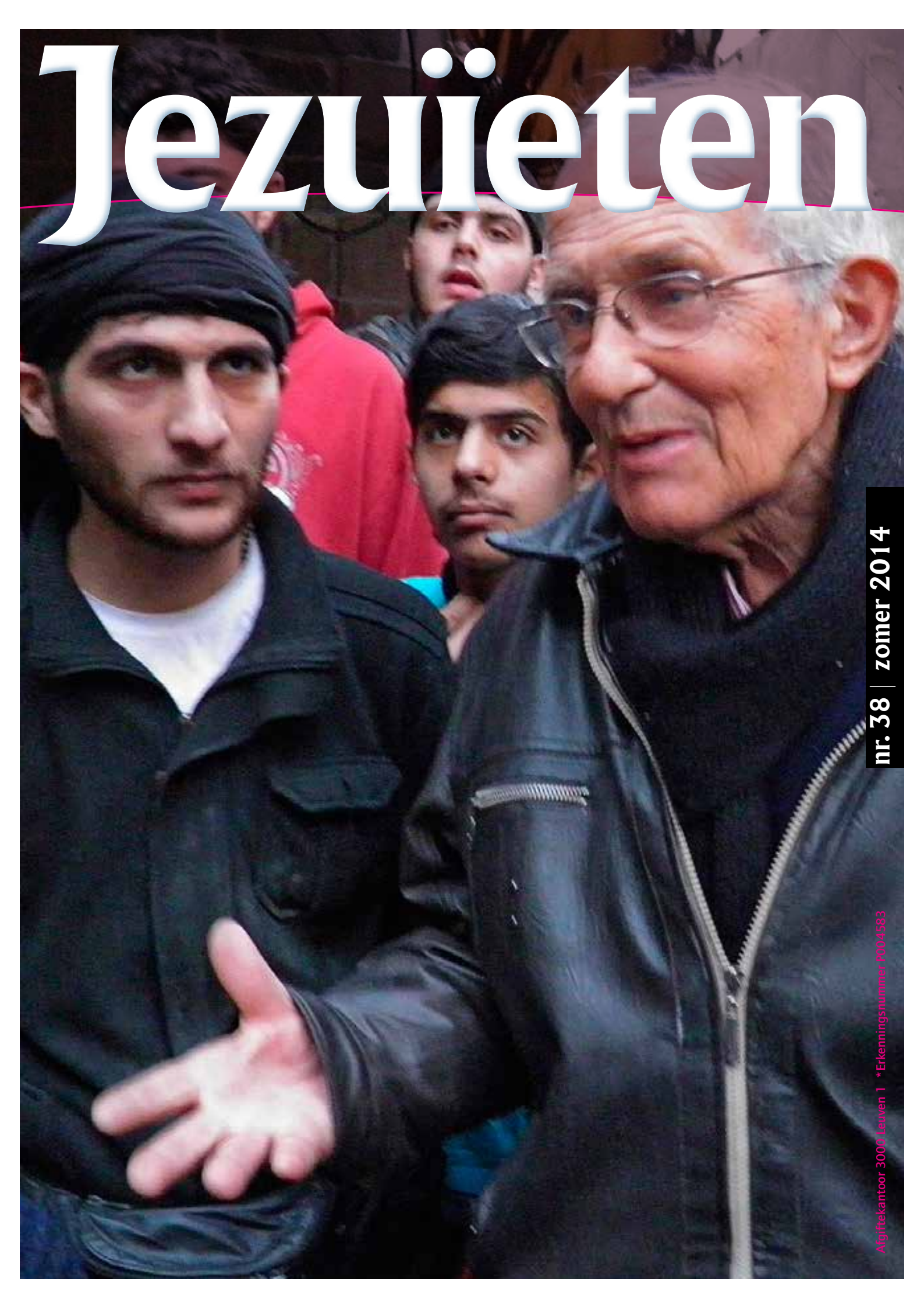

Jezuïeten

The cover of the magazine 'Jezuïeten' features a photograph of a group of men. In the foreground, a man on the left wears a black turban and a black jacket over a white shirt. To his right, an older man with glasses and a black leather jacket is gesturing with his hand. In the background, other men are visible, including one in a red shirt. The title 'Jezuïeten' is printed in large white letters at the top.

nr. 38 | zomer 2014

Afgiftekantoor 3000 Leuven 1 *Erkenningnummer P004583

Colofon

Jezuiten is een uitgave van de Nederlandse en de Vlaamse Provincie van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden en weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe kosteloos. Giften zijn altijd welkom.

Voor Nederland:
Stichting St. Claverbond te Den Haag
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen:
vzw Lessiusvereniging,
Koninginnelaan 141
1030 Brussel
IBAN: BE75 4352 0592 8151
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jezuiten*

Redactie:
Ward Biemans SJ, Guido Dierckx SJ,
Walter Fabri SJ, Eduard Kimman SJ
en Carola Lexmond-Kiepe

Amaliestraat 13
NL - 2514 JC Den Haag
c.lexmond@prov.jezuiten.org
tel. 070 364 29 22

Jezuietenhuis Hurtado
Drongersplein 26
B - 9031 Drongen-Gent
walter.fabri@oudeabdij.be

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:
Jan Stuyt SJ
Koninginnelaan 141
1030 Brussel

Administratie abonneementen
voor Vlaanderen:
marc.vannieuwenhove@jesuits.net

Foto voorkant:
pater Frans van der Lugt te
midden van enkele inwoners
van Homs, Syrië.
Foto Yazan Homsy/Reuters

VOORWOORD

IN DE KIJKER staat Frans van der Lugt SJ in Homs Syrië. Trouw aan de mensen om hem heen, trouw aan zijn Heer, bleef hij bij hen, tot hij werd neergeschoten. Een dankbaar eerbetoon. Juist nu gaf Pax Christi International de vredesprijs aan JRS in Syrië. Reeds langer geleden werd nog een pater jezuïet gedood, dit keer in India, Herman Rasschaert, wij gedenken hem in WERELDWIJD. Blijer nieuws: twee heiligverklaringen in eigen rang: Pierre Favre en José de Anchieta.

Zin in zomerlectuur? Twee boeken worden u voorgesteld: 'Paus Franciscus, het eerste jaar' van Monic Slingerland en verder het boek 'Turkije aan de Leie', over vijftig jaar Turkse migratie in Gent, waarin Herman Pillaert SJ uitvoerig wordt vermeld. Aangezien we in 2014 het tweehonderd jarig jubileum van het herstel van de Sociëteit vieren, vindt u een bijdrage van Paul Begheyn SJ over het herstel van de Sociëteit in China.

We gedenken verder de overledenen van dit seizoen, houden u op de hoogte van lopende ACTIVITEITEN en vertellen nieuws UIT DE STUDIEHUIZEN. Blijf in dit jaargetijde niet binnen: twee jezuïetenwandelingen nodigen u daartoe uit: een door Brugge en een door Groningen. Zalige zomer gewenst.

INHOUDSOPGAVE

IN DE KIJKER – Herdenking van pater Frans van der Lugt	3
Een 'beter' mens – <i>Nikolaos van Dam</i>	4
WERELDWIJD – Pax Christi International Vredesprijs voor JRS Syrië	7
Hoe blijft de herinnering? – <i>Jos van Gennip</i>	8
ACTUALITEITEN – Stadswandeling door Brugge – <i>Toon Saffys SJ</i>	10
Stadswandeling door Groningen – <i>Eduard Kimman SJ</i>	13
KORTE BERICHTEN	15
WERELDWIJD – Herman Rasschaert SJ	20
IN DE VERREKIJKER – 'Onrust' en 'vreugde' Over twee heiligverklaringen – <i>Marc Lindeijer SJ</i>	21
BOEKEN – Een jaar paus Franciscus – Monic Slingerland	22
BOEKEN – Turkije aan de Leie – Tina De Gendt	23
IN MEMORIAM – Frans van der Lugt SJ, Karel Verbiest SJ	24
ACTIVITEITEN	25
IN DE VERREKIJKER – Het herstel van de jezuïetenorde in China – <i>Paul Begheyn SJ</i>	26
UIT DE STUDIEHUIZEN – <i>Bart Beckers SJ</i>	27

IN DE KIJKER

Herdenking
pater Frans van der Lugt SJ

25 april 2014

Niet enkele dagen na de moord op Frans, niet in de Goede Week, maar in de Paasweek kwamen de naaste familieleden van Frans, de medebroeders, de vele vrienden bijeen om op een waardige wijze de laatste eer te bewijzen aan Frans, priester en bruggenbouwer. De plaats van samenkomst, de kerk van Onze Lieve Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans, Obrechtstraat, Amsterdam, was in de jaren vijftig van de vorige eeuw de parochiekerk van de familie Van der Lugt, toen Frans leerling was op het St. Ignatiuscollege. Pater Jan Stuyt had de regie van de gehele viering en gaf als eerste het woord aan de bisschop van Haarlem – Amsterdam, Mgr. Jos Punt, die iedereen welkom heette. De oudste broer, Jan van der Lugt, nam vervolgens het woord. Hij vertelde dat Frans als kind al met oorlog en geweld te maken had gehad. Bij het bombardement van Den Haag op 3 maart 1945, waar het gezin Van der Lugt toen woonde, kwamen de ouders van moeder om het leven. 'Het leven van Frans speelde zich af tussen twee oorlogen, aan het begin en aan het eind van zijn leven. Frans was een heel sportieve man, had oprechte belangstelling voor de ander, was trouw in z'n vriendschappen, trouw aan de medemens. Dankzij die eigenschappen heeft hij tijdens en na alle studie, heel zijn leven kunnen functioneren zoals hij gedaan heeft. Gedurende 50 jaar in het Midden-Oosten gaf hij gehoor aan de oproep van Jezus Christus het evangelie te verkondigen en te getuigen van geloof in woord en daad. Daardoor zou zijn leven eindigen zoals het leven van Jezus: op brute wijze.

Alle activiteiten die Frans ontplooiden hadden tot doel het leven van de Syriërs op een hoger plan te brengen en het vreedzaam samen leven tussen christenen en moslims te bevorderen. Denken we aan de voetstapen die hij organiseerde, de zorg voor kinderen en ouderen, mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking. Kortom: de zorg voor ieder die dat nodig had.

Het landbouwproject Al Ard in de omgeving van Homs, waar werkgelegenheid en zorg, ook geestelijke zorg, voorbeeldig zijn gecombineerd en waarvoor hij, naast professionele krachten, zeer veel vrijwilligers wist warm te krijgen. Moslims en christenen, ieder was welkom. [...] De laatste jaren probeerde hij zo goed en zo kwaad als het ging zieken bij te staan, overledenen te begraven, mensen te bemoedigen in al hun ellende. Zijn krachten namen af, dat erkende hij eerlijk in het laatste telefonisch contact op 16 maart jl. Hij meende toen wel dat er enige hoop gloorde, dat het voedselgebrek voorbij zou zijn als...

Hij heeft zich nooit in de politiek gemengd tot het moment dat de nood zo hoog was, dat hij niet anders kon dan de wereld om hulp vragen in die dramatische oproep via YouTube die overal ter wereld werd ontvangen. De Verenigde Naties mochten enige tijd later voedselpakketten brengen en je zag Frans op TV een en ander in goede banen leiden. Het lijden van de Syriërs in Homs en elders leek een lange Goede Vrijdag. Er zijn miljoenen vluchtelingen en meer dan 150.000 mensen kwamen al om. Toen was het voor Frans, in de ochtend van 7 april, ineens Pasen...'

Minister Timmermans

Daarna sprak de minister van Buitenlandse Zaken. Nederlandse diplomaten die gewerkt hebben in Amman, in Beiroet en in Damascus, waren zonder uitzondering vol lof over het werk van pater van der Lugt. Minister Frans Timmermans had Frans dan wel niet persoonlijk gekend, maar hij had zich laten informeren door zijn staf. Hij schilderde Frans als de man die geen keuze maakte voor een ideologie, een etnische groepering of een religie, maar koos voor de mens, ongeacht politieke opvattingen, etnische of religieuze achtergrond. Dat bleek de verbindende gedachte te zijn die ook bij andere sprekers viel te

beluisteren. Dat bleek bijvoorbeeld uit een brief van Marjolein Wijninckx, uitgezonden door de Nederlandse afdeling van Pax Christi naar het Midden-Oosten voor vredesopbouw.

Uit Beiroet waren twee jezuïeten afgereisd. Pater Thom Sicking, op dezelfde dag als Frans in 1959 jezuïet geworden en samen met hem naar het Midden Oosten gereisd. Hij benadrukte dat Frans trouw is gebleven aan alle mensen in Homs, zijn leven lang. In het oude centrum van Homs leefden al eeuwenlang moslims en christenen met elkaar. Frans vond dat typerend voor Syrië. 'Frans was er

duis voor iedereen. Van verschillende geloofsovertuigingen en van verschillende politieke stromingen. In oorlogstijd is er altijd een polarisering. Je bent er met de een en tegen de ander. Met name strijders denken: wie niet met mij is, is tegen mij. In zo'n omgeving is het belangrijk dat er personen zijn die dit weigeren. Die er zijn voor iedereen en die eerst de mens zien.[...] Er is moed voor nodig om dit vol te houden, en een groot geloof. Dat heeft Frans zijn hele leven gedaan en hij hield het vol – ook in het belegerde Homs...' De andere jezuïet was een Syriër, pater Ziad Hilal. Hij is een Arabische katholiek en hij woont en

werkt in Homs, iets meer dan een kilometer van het zwaar belegerde centrum, waar Frans van der Lugt woonde en werd neergeschoten. Pater Hilal vertelde dat hij door twee Nederlandse jezuïeten was opgevoed: Frans van der Lugt en Michael Brenninkmeijer. Nu was hij min of meer hun opvolger. In de kerk waren ook Arabische christenen uit Syrië, Irak, Libanon en Egypte. Sommigen orthodox, anderen koptisch, weer anderen katholiek. De katholieke Arabische christenen in Nederland hebben hun eigen pastoor, dat is pater Fadi Rahi, pater redemptorist uit Libanon, die nu woont in Zuid Limburg. Hij sprak kort en zong daarna een gebed voor Frans

Een 'beter' mens

De arabist dr. Nikolaos van Dam schreef een dissertatie over Syrië en was Nederlands ambassadeur in, onder meer, Irak, Egypte en Turkije. Hij meldt het volgende:

'Graag zou ik naar de herdenking van pater Frans van der Lugt zijn gekomen, ware het niet dat ik in het buitenland vertoef.

Pater Frans had het vermogen om jongere mensen - geheel ongeacht hun religies - tot elkaar te brengen en hen via uitdagingen op de proef te stellen. Zo heb ik eens met hem en Ferdinand Smit (in 2000 in Mali vermoord en voordien werkzaam bij de Nederlandse ambassade in Damascus) een lange voettocht gemaakt door de Alawitische bergen tussen Masyaf en Mashta Hilu. Na bijna de hele dag onderweg te zijn geweest dachten we ons einddoel eindelijk te hebben bereikt. Het zou achter de heuvel liggen waar wij op afstiepen. Een paar lieden uit ons gezelschap maakten het zich gemakkelijk door achter op een passerende vrachtauto te stappen, naar wij dachten voor de laatste paar honderd meter. We vonden dat tamelijk slap. Een Syriër die naast ons liep met een rugzak achterop keek heel kwaad en ik had geen idee waarom hij zo slecht gehumeurd was in zo'n

mooie omgeving. Toen ik hem vroeg wat er aan de hand was, zei hij nors dat we nog vijftien kilometer moesten afleggen, in de regen, tot ons einddoel. Ja, dat had ik ook niet verwacht. Ergens ver weg in het voor ons liggende duistere dal zagen we de zwakke lichtjes van ons einddoel bij een kerkje. Uitgeput kwamen we op onze overnachtingsplek aan waar we de avond nog doorbrachten met pater Frans. Hij leek nog fris als een hoentje. De kern van dit verhaal is dat pater Frans ons op de proef had gesteld om tegenslagen goed te verduren en er toch iets moois van te maken in de vorm van een zekere verbroedering, ook met de vele jongeren die deze tocht maakten. En zo zijn er velen die iets moois hebben meegemaakt samen met pater Frans en dankzij hem een 'beter mens' zijn geworden.

Het is innig tragisch dat hij die zo veel voor Syrië en de hem omringende Syriërs heeft gedaan uiteindelijk is omgebracht door mensen die zijn positieve en moedige rol niet konden verdagen. Hij hield van de Syriërs en van het land en de cultuur. Zijn Arabisch was bijzonder goed, helemaal in de lokale variant. Hij was voor datgene waarvan hij dacht dat het het beste voor het land was of het relatief minst slechte. Hij had een langere termijn-visie voor Syrië die erop neer kwam

Het dal bij Mashta Al Hilu. Foto: Samros, www.panoramio.com

dat hij een goede inschatting kon maken van hoe de Syriërs het beste uit deze crisis konden komen. Maar dat werd helaas niet door iedereen op prijs gesteld. Zo'n realistische visie werd door sommigen ook kortzichtig afgedaan als partijdigheid, hetgeen het mijns inziens niet was. Lang voor dit tragische einde ben ik herhaaldelijk

mensen tegengekomen - Syriërs en buitenlanders - die mij zonder duidelijke aanleiding vroegen of ik pater Frans wel kende; hij had voor hen zo veel betekend en zij hadden zo veel aan hem gehad. Pater Frans is voor velen een begrip, waardoor zijn nagedachtenis bij velen op dierbare wijze zal voortleven. Ook ik ben hem bijzonder dankbaar.'

Het graf van pater Frans, dat zich bevindt in de tuin van de jezuïetenresidentie van het Oude Homs. De man op de foto is Ziad Hilal SJ, die ook in Homs woont.

in het Arabisch: de taal die pater van der Lugt de laatste vijftig jaar dagelijks bezigde.

Getuige van de vrede

Na deze lange herdenking begon de eucharistieviering onder leiding van Provinciaal Johan Verschuren, die een brief voorlas van Pater Generaal: 'Frans heeft de keuze gemaakt om getuige van de vrede te zijn, ongeacht de prijs die hij ervoor zou moeten betalen...'. De arabist Jan Peters, die ook behoort had tot het contingent Nederlandse jezuïeten in het Nabije Oosten, preekte over het evangelie van Johannes, waarin Jezus na de verrijzenis Simon Petrus tot drie keer toe vraagt of hij hem lief had. Jan Peters transponeerde de opdracht die Jezus Petrus gaf om

zijn lammeren en schapen te weiden en te voeren naar de situatie van Frans in Homs: hoe hij letterlijk eten zocht voor de mensen die hem waren toevertrouwd. Naar schatting waren tegen de 400 mensen aanwezig in deze waardige viering om het leven en het geloofsgetuigenis van Frans van der Lugt te vieren en zijn zussen en broers te condoleren met het verlies van hun broer. Aan het einde zongen we een hymne, vertaald door Paul Begheyn: 'Wil de angst bedaren; toon dat Gij het zijt, die ons wil bewaren en ons hart bevrijdt.'

WERELDWIJD

Pax Christi International Vredesprijs voor JRS Syrië

De Pax Christi International Vredesprijs 2014 is toegekend aan de Syrische afdeling van de Jesuit Refugee Service (JRS Syrië) voor haar buitengewone toewijding in het verlenen van noodhulp aan Syriërs sinds het uitbreken van de oorlog in 2012. Deze prijs, ingesteld in 1988, wordt gefinancierd door het kardinaal Bernardus Alfrink Peace Fund en eert hedendaagse personen en organisaties die zich inzetten voor vrede, gerechtigheid en geweldloosheid in verschillende delen van de wereld.

JRS Syrië is onderdeel van JRS International, die als missie heeft om vluchtelingen en gedwongen ontheemden te begeleiden, te dienen en hun rechten te verdedigen. JRS programma's zijn te vinden in meer dan 50 landen, waar assistentie wordt verleend aan vluchtelingen in kampen en steden, aan binnenlandse ontheemden, aan asielzoekers in steden en aan zij die worden vastgehouden in detentiecentra.

JRS begon haar werk in het Midden-Oosten en Noord-Afrika in 2008 in reactie op de grote aantallen Iraakse vluchtelingen die gevlucht waren voor het conflict in hun land. Sinds in 2011 de geweldadigheden in Syrië uitbraken, richt JRS Syrië zich voornamelijk op het verstrekken van noodhulp aan hen die worden vastgehouden, alsook het verlenen

Op een JRS school voor kinderen van Syrische vluchtelingen in het dorp Kafar Zabab in de Bekaa vallei in Libanon. Foto: Don Doll SJ/JRS.

van medische zorg en het organiseren van educatieve activiteiten ten einde verzoening en vreedzame co-existentie te bevorderen tussen mensen met verschillende socio-economische en religieuze achtergronden. Momenteel bestaat de noodhulp van JRS uit voedingsmiddelen, verstrekking van hygiëne kits en non food items, medische basiszorg, en bemiddeling en ondersteuning bij het veiligstellen van onderdak. Fundamenteel voor de missie van JRS Syrië is de educatieve en psychosociale steun die wordt verleend aan 9.800 kinderen en vrouwen. Andere diensten omvatten juridische en medische verwijzingen, familiebezoeken en andere kleinschalige projecten om mensen te ondersteunen bij het voorzien in hun levensonderhoud. In totaal steunt JRS meer dan 300.000 mensen in Damascus, Homs, Aleppo en de kustgebieden van Syrië.

Bron: Pax Christi International

Syrische vluchtelingen in Libanon. Foto: Don Doll SJ

Hoe blijft de herinnering?

Een reflectie van mr. Jos van Gennip.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Ban Ki-moon sprak zijn afschuw uit over de moord op Frans van der Lugt. Minister Timmermans eveneens. De paus wijdde een indrukwekkend In memoriam aan hem. En zoveel anderen. Zullen we ooit te weten komen wie het waren, die een oude pater die alleen maar wilde helpen, niet zijn gang lieten gaan? Geslagen, op de grond gevallen, vermoord, aan het begin van de Passietijd in het jaar des Heren 2014: Frans van der Lugt, jezuïet uit een vermaarde, bemiddelde Rotterdam-Amsterdamse katholieke koopmansfamilie. Bankiers en filantropen, ondernemers. De successtory van Memisa is verbonden met 'Juffrouw van der Lugt', de opkomst van ING met iemand van dezelfde naam. Toetreding tot de jezuïetenorde betekende een intellectuele, disciplinaire, sobere uitdaging en appelleerde aan pioniersgeest en ondernemerschap: kwaliteiten die aanwezig waren bij grote - vooral Noord-Nederlandse - katholieke families van de vorige eeuw. De bijdragen van Rotterdamse katholieke families aan kerk en samenleving zijn opmerkelijk: Lubbers, Sormani, Rogier, de Jongh, Schmitz, Van Doorn, van der Lugt, zo maar wat namen van geslachten, die ondernemers, politici, wetenschappers en geestelijken voortbrachten. Geïnspireerd ook door die unieke combinatie, (die we in het zuiden van Nederland wel eens misten), van moeten vechten, opkomen voor je positie als minderheid en toch aanpassen en samenleven met burens en collega's met een zo andere achtergrond. Pioniersgeest, ondernemerschap, zelfbewustzijn, maar ook tolerantie en dialoog in de wetenschap dat je samen verder moet. En vooral: nooit je gegeven woord breken, die oer-eigenschap van de betrouwbare koopman. Die overtuiging en die eigenschappen waren de bagage waarmee pater Frans van der Lugt naar het Midden-Oosten vertrok, om er nooit meer van terug te komen....

Paus Franciscus bij de algemene audientie op 9 april 2014. Foto: de Stentor

Eeuw van de martelaren

Zijn lot is niet uniek voor een jezuïet. Wie het boek van Andrea Riccardi De eeuw van de Martelaren leest, ziet alleen al in de vorige eeuw die lange rij van slachtoffers en martelaren voorbij trekken. Van de Boxeropstand in China rond de eeuwwisseling, tot de Goelag Archipel, en van de Nazi concentratiekampen tot opnieuw de volkstribunalen in het Mao-China, of bij de Bersiap op Java, bij de strijd voor rechtvaardigheid en menselijkheid, in de slums in Zuid- en Midden-Amerika tot de vluchtelingenkampen en zelfs de oases van wetenschap en reflectie. 1989 is niet alleen het jaar van de val van de Muur, maar ook van de moord op de complete top van de jezuïeten-universiteit van Centraal-Amerika door de Salvadoraanse moordeskaders. Op die lange, lange lijst is Frans van der Lugt niet de eerste Nederlander. De Duitse SD wist in de Tweede Wereldoorlog Robert Regout, de jonge hoogleraar volkenrecht in Nijmegen, te vinden. Maar toch: het werd de laatste jaren wat stiller, wat vrediger. Wat minder ook. Van der Lugt, een van de laatsten van het slinkend aantal Nederlandse jezuïeten in het buitenland. Zeker van die bijzondere groep, die na de Tweede Wereld-

oorlog de verlegging van het werkterrein heeft vorm gegeven. Als wellicht Nederlanders minder welkom waren in het onafhankelijk geworden Indonesië, zou die Provincie dan haar kennis van de Islam en het leven als minderheid in een moslim-gedomineerde samenleving niet kunnen aanwenden voor versterking van de intellectuele en sociale positie van de christelijke minderheden elders, in het Midden-Oosten dus? En hoewel de vrees dat Indonesië gesloten zou worden niet helemaal bewaarheid werd, ook weer dank zij de uitgesproken keuze van de jezuïeten daar voor de onafhankelijkheid, is er een nieuw en diepgaand engagement opgebouwd in de Arabische en Egyptische wereld. Met unieke pioniers weer, zoals pater Kolvenbach, die zelfs Generaal van de Orde zou worden, de eveneens vermoorde confrater Nico Kluiters, en nu zijn lotgenoot Frans van der Lugt.

Niet alleen zijn er weinig jezuïeten meer werkzaam in het buitenland. Het aantal Nederlandse missionarissen - toen ik directeur van hun belangenorganisatie mocht worden nog meer dan achtduizend - slinkt

tot enkele tientallen. Er hier sluit de cirkel zich. Als in de negentiende eeuw het grote missie uur begint en Nederland het eerste of tweede uitzendingsland van missionarissen wordt in de wereldkerk, wordt dat moment al snel gemarkeerd door een zo hoge tol aan mensenlevens. De kusten van West-Afrika worden het te vroege graf van tientallen, jonge missionarissen; het vijandige en door opstanden geteisterde China het toneel van onthoofdingen, martelingen en verkrachtingen. De Ossendrechtse zuster Kaatje Dierckx zal in de katholieke Kerk daarom geëerd worden als martelares en heilige. De ook bij de Boxeropstand gedode Nijmeegse bisschop Ferdinand Hamer blijft met een groot standbeeld en een naar hem genoemd plein herinneren aan het idealisme, het geloof en de zelfopoffering van toen. Hoe blijft de herinnering aan Frans van der Lugt, een van de laatste Nederlandse missionarissen, aan de andere kant van dat tijdperk, dat grote missie-uur, overeind?

Standbeelden, heiligverklaringen? Inderdaad, namen als die van van der Lugt mogen niet vergeten worden. Maar hoe? Zij zijn symbolen tégen wat zijn ordegenoot, paus Franciscus, noemde de globalisering van de onverschilligheid. Hun herinnering kan alleen maar vertaald worden in blijvende openheid naar en betrokkenheid bij verre, maar in diepe ellende verkerende naasten. Geïnternaliseerde solidariteit, nu er zo weinig nog ons bekende getuigen van wat ellende elders betekent, overblijven. Marcia Luyten is toch een onverdrachte woordvoerder, als zij in haar boek 'Dag Afrika' zegt dat juist die levenslange aanwezigheid van missionarissen onder de Afrikanen zoveel meerwaarde had. Tenminste kunnen wij, ook als Christelijk Sociale Beweging, ons inzetten om opvolgers van Frans van der Lugt, die zich beschikbaar stellen voor werk aan de frontlinie van de strijd tegen die ellende, echt in staat te blijven stellen het werk in zijn geest voort te zetten. We kennen de nauwe banden van hem met zijn eigen Jesuit Refugee Service als een kader van aanwezige, nabije en blijvende trouw, ook in de ergste jaren van nood en gevaar. Dat werk voort te laten zetten, zou pas een standbeeld van herinnering zijn.

Jos J. van Gennip is voorzitter van de stichting Socies en adviseur van het Bestuur van het Christelijk Sociaal Congres.

Nico Kluiters SJ, vermoord in Libanon op 14 maart 1985. Foto: www.heiligen.net

ACTUALITEITEN

Wandeling door Brugge

Brugge is een stad van veel toeristen. Maar veel plekken zijn niet bekend. Het bekende parcours toont maar een deel van de stad. Met deze wandeling komen wij vooral in delen van Brugge waar je minder toeristen zult tegenkomen.

Om het gemakkelijk te maken beginnen wij op de markt. Met onze rug naar het Belfort verlaten wij de markt aan de rechterkant: de Vlamingstraat. Reeds vlug zien we de neogotische toren van de gewezen H. Hartkerk **1**. Deze kerk in het tweede deel van de Vlamingstraat, voorbij de Academiestraat, is gebouwd tussen 1879 en 1901. Zij was in gebruik tot 1980. In 1986 werd de kerk verkocht met de bedingung dat ze niet zou gebruikt worden voor horeca of theater. Maar toch wordt ze nu gebruikt voor een Middeleeuwse maaltijd met spektakel.

We gaan rechts de Korte Winkel in. Op het nummer 10 is de huidige verblijfplaats van de jezuïeten in Brugge **2**. Tussen 1869 en 1874 konden de jezuïeten enkele huizen kopen tussen de Kipstraat, de Vlamingstraat, de Korte Winkel en de Spanjaardstraat om er een nieuwe residentie en een kerk te bouwen.

In de Korte Winkel konden zij drie huizen samenvoegen tot een geheel, wat veel niveauverschillen en trappen in huis meebracht. Het middenhuis had een mooie trapgevel in gotische stijl. Op tekening van een Brugse scholastiek kregen de twee andere huizen een zelfde Brugse trapgevel. De poort staat overdag altijd open en men kan

gerust een kijkje nemen in de tuin waar men zicht krijgt op de achterkant van de kerk. Naast de residentie werd een kapel gebouwd voor de Mariacongregaties. Voor de kerk in de Vlamingstraat voltooid werd, konden de paters in deze kapel hun apostolaat uitoefenen. Na het sluiten (1980) en de verkoop van de kerk (1986) is de kapel van de Zaligsprekingen terug de eigen gebedsplaats waar de jezuïeten preken en biecht horen.

Wij gaan verder in de Korte Winkel en nemen de eerste straat rechts: de Spanjaardstraat, die tot in de 14e eeuw 'Lange Winkel' heette. In nummer 9 woonde in de 16e eeuw een rijke Spaanse koopman, Goncalo de Aguilera. Toen Ignatius van Loyola in Parijs studeerde, kwam hij zeker drie maal (1528 - '29 en '30) bij de familie logeren. Eigenlijk kwam hij bedelen om zijn studies in Parijs te kunnen betalen.

Wij lopen de Spanjaardstraat uit en gaan over het Jan Van Eyckplein, het Biskajersplein door de Wijnzakstraat naar het Sint-Jansplein **3**. Aan de rechterkant van het plein stond vroeger een kleine kerk toegewijd aan Sint-Jan de Doper, eigendom van het kapittel van de St.-Donaaskathedraal. In deze kerk hebben de jezuïeten enkele jaren

hun apostolaat uitgeoefend. Ze hadden er zelfs een grafkelder in laten maken om gestorven medebroeders te begraven. Slechts één jonge pater is er begraven. Hij zou tijdens een dysenterie-uitbraak in de biechtstoel besmet geraakt zijn door een besmettelijke adem.

De paters woonden toen in 'de Lecke' een huis tussen het St.-Jansplein en de Ridderstraat, waar ze ook begonnen met onderwijs, drie klassen: syntaxis, poësis en retorica. Het huis is afgebroken en nu opgenomen in de gebouwen van Hemelsdaele, school van de Zusters van het Christelijk Onderwijs.

Van 1578 tot 1584 werden de jezuïeten uit Brugge verdreven door een Calvinistisch stadsbestuur. Het college was ondertussen gesloten. In 1584, na de godsdiensttroebelen, kwamen de paters terug naar Brugge. Onmiddellijk zijn ze herbegonnen met hun apostolaat in de St.-Janskerk en met het college in het huis de Lecke.

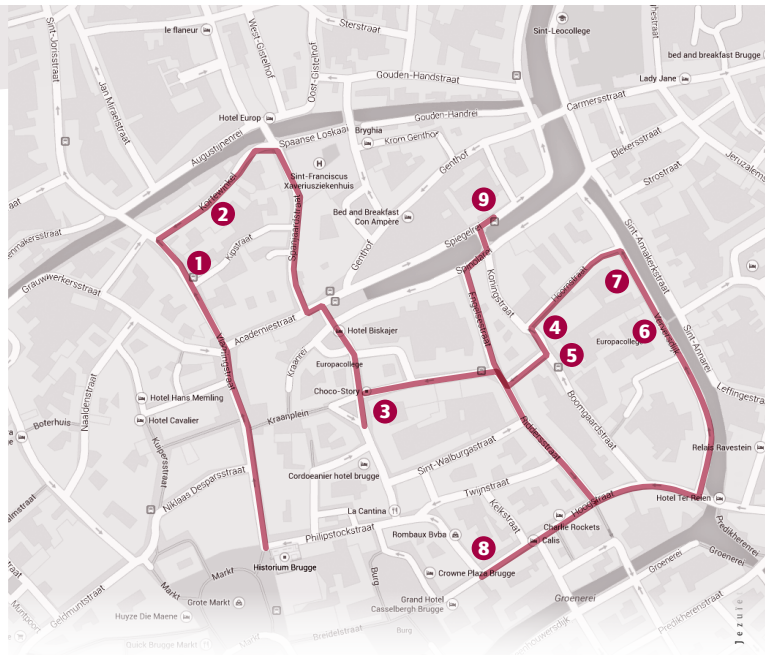
Al vlug kregen ze de nodige middelen bijeen om huizen en gronden te kopen tussen het St.-Maartenplein en de Verwersdijk. Hun droom was om onafhankelijk van anderen hun eigen huis te bewonen, met eigen regels een middelbare school op te richten en aan apostolaat te doen vanuit een eigen kerk.

Het St.-Maartenplein bereiken wij langs de St.-Janstraat en de Korte Ridderstraat. Wanneer je op het St.-Maartenplein komt, valt onmiddellijk de monumentale gevel op van wat nu de parochiekerk van St.-Walburga is. Het is de oude Franciscus Xaveriuskerk **4**, de kerk van de jezuïeten. Het huis en de school kwamen er vrij vlug. De paters begonnen in 1595 met de bouw van een huis voor een tiental paters en een school met vijf klassen **5**. In 1609 namen ze er hun intrek. Ze bouwden ook een kleine kerk die

later zou verdwijnen als de nieuwe kerk er kwam. Van het huis zijn nog enkele gebouwen over maar die zijn nu door het Europacollege en een afdeling van Hemelsdaele ingesloten. De Xaveriuskerk is gebouwd tussen 1619 en 1640 naar plannen van broeder Pieter Huyssens SJ. Pieter Huyssens was een zoon van een Brugse metselaar, deken van de metselaarsgilde. Pieter heeft alle proeven afgelegd om meester-metser te zijn. In 1597 trad hij in in de Sociëteit van Jezus als lekenbroeder. Na zijn noviciaat in Doornik werd hij naar

Douai (Noord Frankrijk) gestuurd om daar de bouw van de kerk af te werken. Daarna bouwde hij de Ignatiuskerk in Antwerpen (nu Carolus Borromeuskerk). Hij tekende ook de plannen voor de jezuïetenkerken van Brugge en Namen, voor de St.-Pieterskerk van de St.-Pietersabdij in Gent. De nieuwe stijl, barok, die Huyssens invoerde, werd een beetje de stijl van alle kerken die de Sociëteit in West-Europa bouwde.

Via de Hoornstraat (langsheen de kerk) bereiken we de Verwersdijk **6**. Deze kaai aan de

Sint-Annarei heeft tweemaal het begin van de jezuïeten in Brugge meegemaakt. Tussen 1560 en 1574 verbleven de paters in een huis van Kanunnik Heuninck langs de Verwersdijk. En in 1840, bij de terugkeer van de nieuwe Sociëteit, kregen en kochten de paters enkele huizen achter de Walburgakerk. Ze richtten een kapel in onder een zuilengaanderij naast de parochiekerk. Op de hoek met de Hoornstraat staat nog het huis van de onderpastoor van St-Walburga, met een gedenkplaat voor Guido Gezelle. De huidige pastorie (nr. 20) was de jezuïetenresidentie van 1840 tot

1869 wanneer de paters hun intrek namen in de Korte Winkel. In nr. 18 kan men nog enkele gebouwen zien van het college en het patershuis uit 1609. 7

Dit voor de Vlaamse jezuïeten in Brugge. Wanneer je de Verwersdijk tot het einde loopt, kom je in de Hoogstraat. Ga rechts, richting Burg. De Engelse medebroeders hebben tussen 1762 en 1773 twee colleges in Brugge gehad nadat ze uit Frankrijk verdreven waren. Het 'groot' college met de hoogste klassen was gevestigd in het Huis 'de 7 Torentjes' 8 aan de Hoogstraat (juist voorbij Hotel Casselbergh

links). Aan de Spiegelrei nr.15 9 hadden zij hun klein college (de eerste drie jaren van het middelbaar onderwijs) voor kinderen van Engelse katholieken, in Engeland vervolgd. Met de opheffing van de Sociëteit in 1773 zijn ook beide colleges verdwenen. Hopelijk heb je iets kunnen smaken van wat de jezuïeten in Brugge verwezenlijkt hebben. Het zou de moeite zijn te vertellen over hun apostolaat. Maar dat brengt ons nu te ver.

Toon Sullys SJ

12 Wandeling door Groningen

In de oprichtingsjaren van de Sociëteit, in 1550, maakte de overste van de jezuïeten in Leuven een verkenningstocht naar de Noordelijke Nederlanden. 'In al deze streken', zo schreef hij aan Ignatius, 'zou veel nut kunnen worden gesticht door de Sociëteit want ze staat er hoog aangeschreven'. Het Noorden was toen in beweging: economisch, godsdienstig en maatschappelijk. Groningen werd zelfs genoemd als vestigingsplaats voor een college! Maar de stad ging over en voor de katholieken brak een tijd van diaspora aan, die tot aan het begin van de twintigste eeuw zou duren. Het stadsbeeld mocht eeuwenlang slechts door één religie bepaald worden: de protestantse kerk mocht kerken bouwen met fiere torens; alle andere religies werden geduld maar mochten slechts verscholen hun bijeenkomsten houden.

Vanaf het station 1 lopen we rechtdoor, over het water, door de Folklingestraat langs de Synagoge. Dit fraaie gebouw verving begin twintigste eeuw kleinere, bijna onzichtbare synagogen in de buurt. Bij de Vismarkt buigen we naar het westen tot we bij de Aa komen. We lopen langs

de kade van de Aa; deze rivier komt van Drenthe en vormt de westelijke verdediging van de oude stad. Noordwaarts, via het Reitdiep, was hier een open verbinding met de Noordzee tot ver in de 19e eeuw. Aan de Hoogder Aa verbergen de huisnummers 8-9-10 een schuilkerk 2

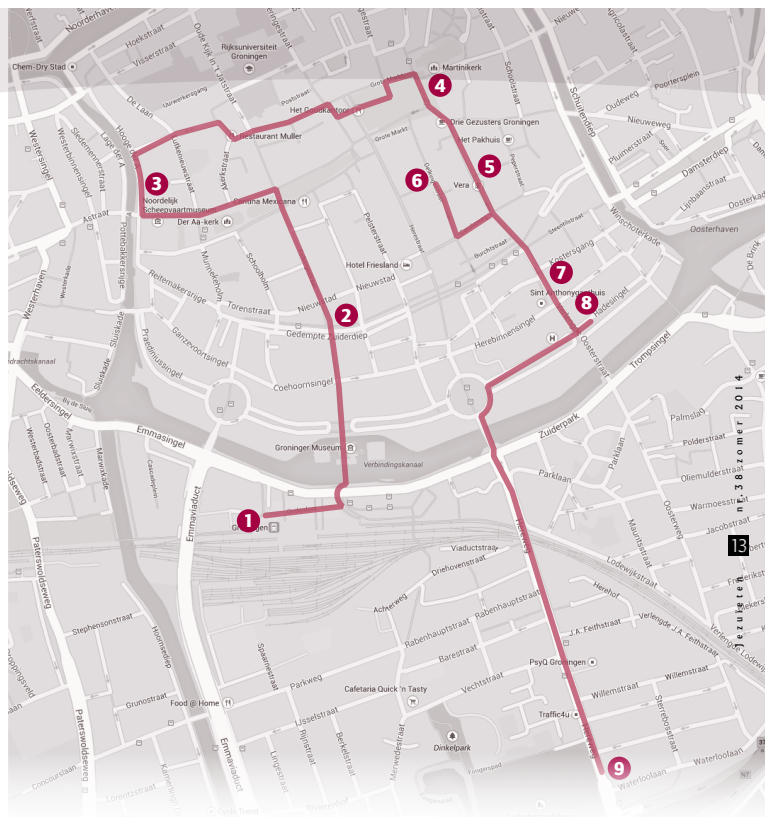
van de jezuïeten. Gedurende de 17e en 18e eeuw concentreerde het geloofsleven van de katholieken zich op vijf staties in de stad. Tussen de regulieren en de seculieren waren er behoorlijke ruzies, zoals elders in de Hollandse Missie. En als ze niet onderling ruzies hadden, dan

was er nog altijd de overheid die nog in 1731 verordonneerde had 'dat geen geordende (= reguliere) priesters en in het bijzonder geen Jezuiten' zouden worden getolereerd. De schuilkerken met hun kostbare inventaris drukten de identiteit van het geloofsleven uit: stil, vroom, trouw. Bij

de opheffing van de Sociëteit in 1773 bleven de twee paters als seculiere priester achter. In 1779 overleed Hubertus Veugen.

Daarna lopen we richting de Grote Markt en we staan voor de Martini-toren. 5 Dit was een kathedrale kerk aan het einde

van de zestiende eeuw nadat de Spaanse koning Filips II besloot had tot oprichting van nieuwe bisdommen in 1559. Een franciscaan werd tot bisschop van Groningen benoemd maar de Hertog van Alva moest er aan te pas komen om hem in 1568 zijn zetel te laten innemen. In

datzelfde jaar brak de bloedige burgeroorlog, bekend onder de naam Tachtigjarige Oorlog, uit. In 1576 stierf de eerste bisschop al. In de Staten hadden de calvinisten het voor het zeggen. De stad Groningen schafte in 1578 het kapittel af. In 1581 werd de abdij van Aduard door brand verwoest en daarmee hield de belangrijkste bron van inkomsten voor het bisdom op. De 'beroerten' uit die tijd maakte een gewone vestiging van jezuïeten in Groningen onmogelijk. Nederland werd missiëland waar de Spanjaarden gebied heroverden, zoals in Groningen. In 1593-94 was er sprake van een Missio Groeningana met twee jezuïeten, die evenwel met de Spaanse troepen de stad moesten verlaten, toen Stad en Ommelanden door het Tractaat van Reductie werden ondergebracht bij de Friese stadhouder. Het katholicisme werd verboden; de altaren en de heiligenbeelden werden uit de kerk gehaald. Een dominee uit het naburige Emden leidde de eerste kerkdienst en in de stad mocht verder alleen de hervormde godsdienst worden uitgeoefend.

We keren zuidwaarts en lopen door de Oosterstraat tot ongeveer de nummers 30 en 32, op de hoek van de Papengang ❶. Hier stond de andere schuilkerk met ingangen aan de Oosterstraat ❷ en de Papengang vanaf de eerste helft van de zeventiende eeuw. Ondanks aanvankelijke vervolgingen hebben de paters hier in betrekkelijke rust anderhalve eeuw hun pastorale werk kunnen verrichten. Jaarlijks

rapporteerden de paters het aantal der gedoopten, gehuwden, bekeerden, etc. aan de Provinciale. Af en toe zien we, tussen de winkels, restanten van een poort of een gang. We steken door westwaarts naar de Gelkingestraat die parallel aan de Oosterstraat loopt ❸. Zuidwaarts lopende komen we langs flats uit de jaren zestig op de plaats waar in 1886 onder leiding van architect Nicolaas Molenaar een neogotische rectoraatskerk gebouwd werd voor de jezuïeten, genaamd de Paterskerk. De paters bedreven zielzorg dwars door de verbanden van de drie stadsparochies. Bij de heroprichting van het bisdom Groningen in 1956 werd de kerk gesloten en in 1962 gesloopt. De jezuïeten namen toen de zielzorg over in de parochie van de Sint-Jozefkerk. We lopen door het Gedempte Zuiderdiep naar de Rademarkt. ❹ op de hoek met de Radesingel ❺ staat deze markante neogotische kerk van architect Pierre Cuypers. Thans is het de bisschopskerk. Aan het interieur is ogenschijnlijk weinig veranderd. Dat is niet helemaal waar, want enkele decennia geleden stond er een veel groter koororgel en een heel ander altaar op het priesterkoor. De huidige pastoor, die de titel van plebaan draagt, heeft de kerk met veel zorg in de oude staat zo veel mogelijk teruggebracht.

We steken het water over en lopen in westelijke richting over de Stationsweg tot aan de Hereweg ❻. Dit is een zeer oude straat die zuidwaarts over de Hondsrug loopt naar Haren

en verder. De stad ligt aan het einde van de Hondsrug; de riviertjes stroomden westwaarts of oostwaarts maar bij Groningen werden ze met elkaar en met de Lauwerszee verbonden. De Saksische nederzetting werd haven- en handelsstad. Na een paar kilometer, voor het dorp Haren, liggen bij de Esserweg de gebouwen van het Sint Maartenscollege: in 1946 gestart als een jezuïetenschool. In de jaren negentig werd de school een interconfessionele school korte tijd nadat de laatste jezuïeten zich hadden teruggetrokken. Mijmerend wandelen we naar het station van Haren. Wat rest er van al dat werk door medebroeders vanaf het einde van de zestiende eeuw verricht in Groningen: stad en ommelanden? Je kunt je dat afvragen van alle religieuze, zoals dominicanen, franciscanen of karmelieten, die – paters, fraters en zusters – vooral in de twintigste eeuw zich hebben gevestigd in de drie noordelijke provincies. Wat er aan geloof was, bleef. Maar tot een nieuwe groei heeft het niet geleid.

Eduard Kimman SJ

KORTE BERICHTEN

AMSTERDAM

De Krijtberg kerk had onlangs hoog bezoek van een vijftal bekende Nederlanders, waaronder zwemster Inge de Bruin en modekoning Maik de Boer. Onze Amsterdamse kerk was het decor van de perspresentatie van de nieuwe EO serie 'op zoek naar God'. Koster Gerwin Roffel had er zijn handen vol aan. Bart van Emmerik en Nikolaas Sintobin werkten inhoudelijk mee aan de serie, tot geluk van de EO, samen met een zuster van de Chemin Neuf. Het wordt in mei en juni uitgezonden. ★ Er werd ook weer gereisd. Paul Begheyn maakte een verre reis. Hij sprak op een congres van het Macau Ricci Institute over de rol van Adam Beckers bij het herstel van de sociëteit in Europa. Jos reisde minder ver, naar Tilburg, om studenten te leren preken. Het waren zijn eerste colleges, en hij ziet uit naar een vervolg. Gezamenlijk reisden de bewoners van Singel en Lairessestraat naar De Kaag. We beleefden twee zon- en zegenovergoten dagen van uitwisseling en onderscheiding. ★ Ten slotte ontving de communiteit verschillende gasten, onthaald door gastenpater Tjeerd Jansen. Drie Duitse hulpbisschoppen hadden enkele dagen vakantie in Amsterdam. De ontmoeting was buitengewoon hartelijk. Nikolaas had zijn tweelingbroer en gezin over de vloer. En Samuel Overloop, scholastiek in Londen, kwam bij ons Pasen meevieren en werken aan essays.

BOECHOUT

Jezuïetenhuis Xaverius
In de Roma zaal van Borgerhout werd de 50 jaar komst van de Marokkaanse arbeiders herdacht. In een film was wijlen pater Frans Martens aan het woord, integratiewerker van het eerste uur. ★ Op 17 maart overleed Jozef Verhezen, de jongste broer van Charles, in zijn kamer in Huize Stracke. De uitvaart had plaats in de kapel van Capenberg met Wauthier de Mahieu als voorganger, klasgenoot van Jozef op het Onze-Lieve-Vrouwecollege van Antwerpen. Zoon en dochter van Jozef hebben bij hun vader gewaakt tijdens de laatste week en dit bracht hen dichter bij onze gemeenschap. Mon Swaalen rijdt weer gezwind rond in tuin en omgeving nu zijn elektrische rolwagen hersteld is. Boren en kappen gaan verder in huis tot de benedenverdieping van de oude vleugel gerestaureerd is.

BRUGGE

Inigo

De milde winter moedigde de bewoners van Jezuïetenhuis Inigo in Brugge aan om ieverig de wijngaard in te trekken. Jan van de Poll (verantwoordelijke Europees tertiaat in Dublin) was twee maanden bij ons tijdens de stages van zijn mensen in zowat in alle 's Heren landen. Hij begeleidt hen met alle mogelijke moderne communicatiemiddelen, bezocht enkelen onder hen, wat hem tot in Iverness bracht (noorden van Schotland). Ondertussen gaf hij enkele lessen aan de seminaristen van Vlaanderen, gaf retraites in de hele Benelux, en adviseerde heel wat mensen. Nu is hij weer in Dublin. Sinds het bisdom Trier het vormingswerk van de Katholieke Akademie niet meer steunt heeft Peter van Gool voor zijn cursusweken 'Psychosynthese en spiritualiteit' onderdak gevonden bij de Karmelieten in Springiersbach, in de bossen op de linkeroever van de Moezel; de weekends 'Meditatief dansen' geeft hij vanaf mei 2014 in de schaduw van de Porta Nigra in Trier. Leo De Weerd gaf op 16 februari een inleiding voor de Ignatiusvereniging in Antwerpen over 'Geestelijke Onderscheiding in de Ignatiaanse traditie'. Op 21-23 maart organiseerde hij voor zijn groep 'Gemeenschap van Christelijk Leven' in Dron- gen een weekend onder de leiding van Dirk Boone over het werk van de Causade: 'Overgave aan de goddelijke voorzienigheid'. In de abdij van Brecht was hij samen met de aalmoezeniers en vrijwilligers van de Vlaamse penitentiaire instellingen, geleid door Wauthier de Mahieu. Hij werkte mee aan een reportage van Ignis-webmagazine over het opvangproject van ons huis. En hij gaf ook nog een getuigenis op Goede Vrijdag. Tijdens de paasvakantie vloog hij naar Spanje om er, samen met onze medebroeder Bert Daelemans, de Loyolatocht van de komende vakantie voor te bereiden. ★ Hugo Roeffaers gaf in de abdij van Catsberg (Fr.) een retraite voor priesters van het bisdom Gent. En dat deed hij ook in Antwerpen voor de zusters Karmelietessen. Op 24 april werd hij samen met drie collega's feestelijk uitgewuifd door de Algemene Vergadering van het universitaire Centrum Sint Ignatius. Pieter-Paul Lembrechts mocht op 13 maart het woord voeren op het driedaagse spiritualiteitssymposium van de paters Karmelieten in Gent; hij sprak er over 'Stilte en contemplatie' in de

KORTE BERICHTEN

oefeningen van pater Franz Jalics SJ.' ★ Ons gerepareerd schilderij van Cornelis Schut (1597-1655) 'Xaverius doopt de Indiërs' werd op vraag van de Musea Brugge in bruikleen gegeven voor een tentoonstelling van 23 april tot 3 oktober 'Verkondig de Blijde Boodschap. Brugse zendelingen naar de vier windstreken' in de Sint-Walburgakerk, eertijds de jezuïetenkerk: Sint-Franciscus Xaverius. En op de Erfgoeddag (27 april) werd het Mariabeeldje in het portaal van onze kapel, opgenomen in een wandeltocht naar de Brugse Mariabeelden. ★ Op 9 maart ontvingen we aan tafel de groep vrijwilligsters en vrijwilligers die ons dag-in dag-uit totaal belangeloos zeer vele diensten bewijzen om het werk in ons huis mogelijk te maken.

BRUSSEL

Arrupe

Het martelaarschap van pater Frans van der Lugt SJ in Syrië beroert mensen wereldwijd. Op het provinciaal zorgen onze ambtsdragers op verschillende plaatsen en tijdstippen voor een waardige herdenking. Onze socius bedient doeltreffend de communicatielijnen en de velen, die hun medeleven aan familie en medebroeders betuigen, kunnen rekenen op een dankwoord.

Goede Vrijdag, iets na het 'negende uur': onze wijk kampt een kwartier lang met een stroompanne. Het verkeer op het kruispunt loopt in de war en burens komen op straat. De dé plots terugkerende eerste stroomstoot verschroeft her en der elektrisch materieel. Terug van de Kruisverering, op de gevorderde vrijdagavond, willen onze provinciale overste en zijn minister de aangetaste lift uitproberen en raken er samen in opgesloten. Een nacht met zijn tweeën in een enge ruimte staat beiden reeds voor ogen als een spirituele deelname aan de neerdaling ter helle. Gelukkig zorgen nachtelijke hulp van buitenaf en wat geduw op een knopje binnenin voor verlossing in anticipatie op het halleluja van Pasen. ★ Pasen: Terwijl zijn medebroeders uitzwermen naar plechtige vieringen, verzorgt pater Ed de eredienst in onze keuken. Een buiten werking gestelde lift verplicht de arme man herhaaldelijk mondvoorraad uit de kelder te voet naar onze vierde verdieping te brengen. Zowat alles loopt verkeerd tijdens de bereiding, maar het paaslam wordt ten slotte ontzettend koojer opgediend – volgens de strengste regels van de

uitmuntendste hotelschool. ★ Paasmaandag: Wij worden in de ochtend allen gewekt door het gezang van een tuinfluter (Sylvia Borin). Dit vogeltje, een nakomeling uit het geslacht van de Sylviidae, is namelijk verzet op de verwilderde grondbedekking van onze tuin, weet pater Johan. Qua stemregister en zangrepertoire kan onze gevederde artiest wedijveren met de nachtegaal. Hoe heerlijk is deze paastijd! De natuur af en toe zijn gang laten gaan – beoogd of uit nalatigheid – wordt gul beloond; we hebben het zelf gehoord en gezien, en getuigen ervan.

DELFT

Stanislashuis

In de afgelopen tijd was hier zes weken lang de novice Steven Edmunds op experiment. Hij spreekt Nederlands. Dus dé kans om als Engelsman met Nederlandse jezuïeten kennis te maken. Op één van onze collegevestigingen waren ze juist bezig een Engelstalig programma op te zetten. Steven is daar allerhartelijkst ontvangen, maar... hij mocht op geen enkele manier laten merken dat hij Nederlands sprak of verstond, anders zouden de leerlingen zich niet uitgedaagd voelen in zijn bijzijn uitsluitend Engels te spreken. In korte tijd heeft hij zich daar geliefd gemaakt. De school had hem graag willen houden. Wij ook trouwens. Tzamen met onze gastvrouw Toos was hij een perfect gastheer voor de bezoekers van de spiritualiteitscursus op vijf donderdagavonden; en voor de deelnemers aan de gebedspergrimage op de dinsdagavond. Ruim twintig mensen verplichtten zich elke dag een half uur aan persoonlijk gebed te wijden. Zeven weken lang kwamen ze op dinsdag terug voor een gesprekje met hun begeleider. Cursus en pelgrimage werden mede verzorgd door de leden van het Stanislasteam. ★ Tussen de bedrijven door ontvingen we de provinciaal voor zijn jaarlijkse visite. Verzorgden we zowel op enkele vestigingen van de school, als in meerdere parochiekerken de Goede-Week- en Paasplechtigheden. Dries van den Akker had in Averbode een kloosterweekend met vijftien jongeren (tussen 20 en 30) uit Delft. Tzamen met Walter Fabri en stafmedewerker Jan Christiaens verzorgde hij in Drongen een meerdaagse bezinningssessie 'Geestelijke Oefeningen en Kunst'. Het driemanschap straalde zoveel enthousiasme uit dat

ze door de deelnemers werden betiteld als 'Drie-Eenheid'. Bert ten Berge is drijvende kracht voor de Rijswijkse locaties van ons college en reist geregeld naar Antwerpen om deel te nemen aan de redactieraad die een brochure voorbereidt over Ignatiaanse Pedagogiek op de Vlaamse colleges. In vrije uurtjes zorgt Bert voor onze tuin, die groeit en bloeit in duizend kleuren. Wiggert Molenaar moeten we helaas steeds meer missen, omdat hij op het Berchmaniaans steeds minder gemist kan worden.

DRONGEN

Hurtado

De paasdriedaagse in ons huis was dit jaar ook 'uitverkocht'. Hoofdcelebrant van dienst was Walter Ceyssens; een andere Walter (Fabri) mocht zijn assistent zijn. Een opmerkelijke serie kinderschilde-rijen gemaakt tijdens deze dagen, sierden op zaterdag en zondag de pandgang van de abdij. Beide 'stadspastors': Guido Vloemans en Toon Suffys zagen tot hun vreugd meer deelnemende gelovigen tijdens de Goede Week. ★ Tijdens de veertigdag-entijd hield André Cnockaert op de zondag van Voedsel voor Onderweg een lezing over 'Eén jaar Paus Franciscus'. Guido Vloemans vierde de eerste communie met de kinderen van de Drongense basisschool de Vuurtoren. Walter Fabri verbleef met een groep Salesianen in Hastières. Hij mocht hun jaarlijkse retraite begeleiden. Op dit ogenblik loopt in huis: GO en Kunst: Dries van den Akker, Jan Christiaens en Walter Fabri in een driespan.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans

Heverlee is meer dan een huis waar vooral oudere medebroeders wonen. Er zijn – naast andere groepen – vooral de Sint-Lambertusparochie en de studenten die leven brengen in dit huis. Dankzij de parochie is onze kerk geregeld goed gevuld. Dat was zeker weer het geval met de vieringen van de Goede Week, waarbij wij uitstekend konden samenwerken met priesters, parochieploeg en koren van Sint-Lambertus. Verbindingsman is Bob Hermans, die ondanks zijn mobiliteitsproblemen waakt over de goede gang van zaken. Hij kan daarbij rekenen op de medewerking van enkele huisgenoten: Bob

Albertijn, Bart Bosteels, Philip Debruyne, Wilfried Heyvaert, Jan Lambrecht en Fons Swinnen. ★ De studenten hebben ons weer vergast op een gevarieerd en hoogstaand lenteconcert. Ze hebben ook meegewerkt aan een knappe film van onze cineast Philip Debruyne over het leven op Lerkeveld. Met het project 'Lerkeveld Goes Charity' hebben ze ons een copieus ontbijt voorgeschoteld, waarvan de opbrengst naar Artsen Zonder Vakantie ging. En enkelen van ons gaan ook mee luisteren naar dege-lijke vormingsavonden georganiseerd voor de studenten van Lerkeveld en Dondeynehuis. Dat Dondeynehuis, een studentenhuis in de stad, ook onder leiding van onze directeur Erik Vanleu, trok voor een lang weekend op bezinning naar Drongen, met de gewaardeerde inbreng van Fons Swinnen. ★ Jan Kint, neef van Bob Albertijn en medewerker van de Antwerpse bisschop Johan Bonny is voor heel de gemeenschap komen spreken over 'Wereldbeeld en geloof'. En op 2 februari, de dag van de religieuzen, zijn wij met enkelen gaan luisteren naar Mgr. Jean Kockerols, hulpbisschop van Brussel. ★ Wij specialiseren ons in revalidatie na een knieoperatie: eerst Robert Hermans, dan volgde onze minister Bob Albertijn en na zijn operatie in Antwerpen kwam Frans Chanterier hier herstellen. ★ André Rosier komt hier een paar maand verblijven om wat te bekomen van zijn werk in Kisumu en voor medische controle. En Eddy Kerckhof kwam weer voor een week de rust van ons huis opzoeken. ★ Ter gelegenheid van de viering van het herstel van de Sociëteit 200 jaar geleden, publiceerde Robert Hermans een geactualiseerde uitgave van zijn tijdsband over de geschiedenis van de Sociëteit met vermelding daarop van alle heilige en zalige jezuïeten; nauwkeurig werk en verzorgd uitgegeven.

KORTE BERICHTEN

Dijlehof

In februari is Noël Jaecques, de jongste broer van Raymond Jaecques, overleden. Op de uitvaart in Oostende waren, behalve de familie, vele aanwezigen. De overledene was inderdaad een geliefde huisarts en een gewaardeerd lid van meerdere verenigingen. ★ Ons Bellarmino-zangkoor heeft de prijs gewonnen van het Leuvens Stadslied! Op 20 maart kwamen, in naam van burgemeester Louis Tobback, de Schepen van cultuur en de Stadsopraan een oorkonde overhandigen aan ons Bellarminokoor onder leiding van Agnes Diddens voor de 'meest originele versie van het stadslied O LEUVEN', een compositie van Martin Valcke op tekst van Didi De Paris. Speciaal voor ons koor bewerkt door Jan Coeck.

Samen met de oorkonde werd ook een 'Fonske' uitgereikt, een afgietsel in het klein van het standbeeld 'Fonske' in het centrum van Leuven, met het opschrift: 'Fons Sapientiae' of: 'Daar waar de wijsheid begint', de laatste woorden van het Stadslied. ★ De plaatselijke televisie en kranten waren vol lof over onze zangers, waarvan de gemiddelde leeftijd 85 jaar bedraagt! Agnes Diddens legt uit: 'Zingen is voor ons geen bezigheidstherapie. Wij repeteren een lied tot elke noot juist zit!' ★ Nota: Op twee man na, zijn alle leden van onze community aan het Bellarminokoor verbonden. Elke donderdagvoormiddag houden wij repetitie.

Huis Leliëndaal

Dat we van stof en as zijn en dat we tot stof en as wederkeren wordt in ons huis duidelijk bewezen. Leliëndaal is op het ogenblik een grote bouwwerf. Op het einde van de drie gangen met woonkamers wordt een nieuwe sanitaire ruimte ingericht. En de versleten, niet meer sluitende, energieverspillende ijzeren ramen in de gangen worden vervangen. Het boren, kappen, zagen, kloppen is soms oorverdovend. Het inrichten van de sanitaire ruimten brengt veel stof met zich mee, maar het is beheersbaar. Het vervangen van de ramen is schrikbarend. We zullen in de toekomst in hoekjes en kantjes als verstoffte community moeten blijven leven. Langs de ene zijde afbraak, langs de andere zijde opbouw, het

LEUVEN

is precies alsof wij met Pasen uit het stof zullen opstaan en als een jonge community opnieuw zullen herbeginnen, juist nu we de 89e verjaardag van onze oudste, Georges Cerfontaine, en de 75e verjaardag van onze jongste, Paul Van Looy, hebben gevierd. Voor Paul werd heel de familie 's avonds bij ons aan tafel uitgenodigd met als eregast bisschop Luc Van Looy. ★ En de week van het plaatsen van de ramen zijn de vol-actieveelingen van de community natuurlijk op stap. Paul Van Looy, Marc de la Marche, Guy Borreman en Aimé De Vocht geven in de reeks van hun vele apostolische bezigheden ergens een retraite. Het huis zal er vanzelfsprekend wel een beetje zindelijk bijliggen wanneer ze thuiskomen. De thuisblijvers beginnen met de opkuis op het einde van de week en bij het verschijnen van deze kroniek leven we in een vernieuwd huis. We zullen ons veilig en proper kunnen wassen zonder te verongelukken in een oude badkuip of uit te schuiven en een heup te breken in een gladdere douche. Dank u pater provinciaal en pater provincie eco-noom. ★ Het boven vermelde is niet het einde van onze bouwperikelen. Het OCMW, dat grenst aan onze kerk en er een eenheid mee vormt als vroeger Norbertinessenklooster, laat de gevel van het gebouw reinigen. Ze vroegen aan de provincie om de kerk tegelijk te laten reinigen. Pater provinciaal keurde het goed. En zo is heel het gebouw nu ingepakt en stroomt er slijk naar buiten vanonder de afdekkende zeilen. Georges zal er niet blij om zijn. Het zal geen propere Pasen worden in onze kerk. Maar de reeds gerestaureerde kerk zal eindelijk haar fraaie gezicht laten zien in de Bruul, waar burgemeester Somers een grote winkelboulevard wil van maken. ★ Onze minister Jos Alaerts verzorgt verder de stijl van het huis. Het is de finishing touch die het doet. ★ Bob Ceusters heeft zoals gewoonlijk

WIJSELIJK ONWETEND

jonge jezuïeten op
weg met God

www.wijselijkonwetend.org

de huiswacht om de rekeningen te betalen en een oogje in het zeil te houden op al die technische dingen die het huis meebrengt. Onze Nederlandse medebroeder Piet van Bremen kent ons huis. Wij mochten hem als gast ontvangen voor zijn acht-daagse retraite. Hij beloofde terug te komen. En last but not least, onze Gilbert Boomgaert blijft ondanks alle ouderdomskwalen met kleine stapjes trouw zijn gevangenen bezoeken.

NIJMEGEN

Berchmanianum

Het belangrijkste nieuws uit ons huis is wel dat van de ernstige ziekte van onze directeur, de heer Paul Elsen. Omdat zijn genezing geruime tijd kan duren, heeft het bestuur de heer Mathé Prick, sinds drie jaar reeds lid van de Raad van Beheer, tot waarnemend directeur en gedelegeerd bestuurder benoemd. ★ Een ander, minder tragisch bericht spreekt van de intrede op 25 maart van de eerste leek als formeel bewoner van ons huis. Het Berchmanianum is eerst van faculteit voor wijsbegeerte en studiehuis voor jonge jezuïeten geëvolueerd tot verzorgingsoord van bejaarde priesters en religieuzen. Vanaf heden echter gaat het ook stapje voor stapje functioneren als katholiek rusthuis voor ouderen en zorgbehoevenden. Een oudleraar van een onzer colleges heeft nu de eerste stap gezet. ★ Als alles goed gaat en alle gemeentelijke vergunningen binnen zijn, kan de nieuwbouw naast de kerk van Brakkenstein na de zomervakantie een aanvang nemen. ★ Onder grote belangstelling voltrok zich de autotocht naar het nabije Kranenburg, in het land van Kleef, met zijn mooie kerk en prachtige crucifix. ★ Marc Rot-saert besloot de Paasweek met een lezing over de vernieuwing van de Kerk en haar keuze voor de armen. ★ In mei verliet onze wekelijkse bewoner dr. Herman Teule zijn leerstoel Oosters Christendom om zijn afscheid als hoogleraar te vieren onder de titel: 'Leven en dood (?) van de christenen in het Midden-Oosten'. Wij zullen hem voortaan om de acht dagen missen. ★ Joep van Gennip, adjunct-archivaris van de Nederlandse provincie, bracht een turf van 800 bladzijden ter wereld om zich doctor te mogen noemen; hij behandelt, eindelijk ad fundum, de controversen van de 17e-eeuwse Nederlandse jezuïeten en de context daarvan en voegt

daarmee een belangrijk hoofdstuk toe aan de mis-siegeschiedenis van Noord-Nederland (bespreking volgt). ★ Naast de bewoners en de gesalarieerde medewerkers spelen ook een rol de mantelzorgers, chauffeurs, begeleiders in- en buitenshuis, koorzan-gers, spirituaals, organisten, regelmatige bezoekers: vele tientallen die geheel belangeloos, 'gratis', zonder ophouden en zonder pretenties, bijna naamloos hier bezig zijn. Op 12 mei vierden wij dat, het heette 'de dag van de zorg'.

Canisiushuis

De Stefanusparochie in Nijmegen krijgt geleidelijk aan meer vorm en inhoud. Theo van Drunen is bezig geweest met het pastorale beleidsplan dat er moet komen. Daarnaast waren er uiteraard de vieringen in de Goede week en Pasen, waarin hij voor het eerst optrad als *pastor in solidum* in de Petrus Canisius-kerk, hierin bijgestaan door Ward Biemans. *Pastor in solidum* wil zeggen eerst verantwoordelijke van deze kerkgemeenschap, terwijl pastoor Cyrus van Vught eindverantwoordelijke is in de hele parochie. ★ Ward bereidt zich voor op zijn verblijf in de Verenigde Staten, waar hij vanaf augustus een interne opleiding van negen maanden zal gaan doen binnen de Jezuitenorde, ook wel tertiaat genoemd. Deze opleiding bestaat uit het doen van de 30-daagse Geestelijke Oefeningen van de heilige Ignatius, het bestuderen van de bestuurlijke documenten van de orde en een pastorale stage. Het visum voor de V.S. is alvast binnen. ★ Ben Frie heeft gewerkt aan een korte film samen met leerlingen en docenten van het Sint-Jozefcollege in Aalst. Het is zijn derde project met middelbare scholieren en de verwachtingen zijn hooggespannen. ★ Bart Baele heeft zijn pelgrimstocht op weg naar Rome helaas moeten onderbreken vanwege gezondheidsproblemen. Inmiddels is hij na een kort verblijf in een Italiaans ziekenhuis weer veilig thuis en herstellende.

WERELDWIJD

Herman Rasschaert SJ

.... werd op 24 maart 1964 vermoord toen hij probeerde te bemiddelen om een bloedbad te verhinderen bij een confrontatie tussen moslims en hindoes. We zijn 50 jaar later.

Herman Rasschaert werd in 1922 in Kampen (NL) uit Vlaamse ouders geboren. Zijn jeugd brengt hij voor een groot gedeelte door in Erembodegem, bij Aalst (België). Op 7 september 1941 begint hij zijn noviciaat in de Sociëteit van Jezus in Drongen. Op 19 november 1947 vertrekt hij als missionaris naar India. Daar wordt hij in 1953 priester gewijd.

Kutungia

Kutungia is de parochie waar op 24 maart 1964 pater Herman Rasschaert SJ werd gedood. De parochie is ongeveer 200 km. van Ranchi gelegen. Herman was daar pastoor toen in 1964 rellies uitbraken tussen hindoes en moslims in Oost-Pakistan (nu Bangladesh). Hindoes werden weggedreven uit Oost-Pakistan en zij zochten toevlucht in Bihar en Orissa. Er waren overal geruchten dat vele hindoes vermoord waren. Dat wakkerde het vuur aan en sommigen begonnen de plaatselijke moslims aan te vallen. Dat gebeurde ook in het dorp Gerda op ongeveer 12 km. van Kutungia.

In de late namiddag van 23 maart 1964 verzamelde daar een grote bende van opgehitste mensen. Ze omsingelden het dorp waar de moslims hun toevlucht hadden genomen in de moskee. De huizen van de moslims werden in brand gestoken, maar in het donker durfde niemand de moskee aan te vallen. Het beleg duurde de hele nacht.

Gerda

De volgende morgen vernam Rasschaert van een catechist wat er aan de hand was. Na de mis nam hij zijn fiets en vertrok onmiddellijk naar Gerda. De zusters probeerden hem tegen te houden maar hij luisterde niet. 'Ik moet die mensen helpen; ze zullen allemaal uitgemoord worden.' Het was bijna een uur fietsen want de weg was heel slecht. Herman was nog op tijd. De aanval was nog niet begonnen. Hij sprak tot de mensen. 'Waarom deze mensen

Foto: nikolaassintobin.blogspot.com

doden? Zoveel jaren hebben we samen geleefd in vrede met elkaar.' De plaatselijke mensen luisterden, maar de heethoofden, die niet van de streek waren, wilden niet luisteren. Zij riepen: 'Hij is ook één van hen.' En dan brak de hel los. Hij werd eerst bekogeld met stenen en toen hij neerviel gingen ze hem te lijf met bijlen en speren. Herman Rasschaert stierf ter plaatse, een martelaar van naastenliefde.

50 jaar later

Vandaag, bijna 50 jaar later, is de gedachtenis aan pater Herman nog altijd tastbaar in Kutungia. Ieder jaar wordt er een grote viering gehouden. Er zijn telkens ook delegaties van andere parochies. Ook van het bisdom Khunti, waar hij ook leraar en priester geweest is. Dan wordt de lamp aangestoken, gevolgd door een processie naar het graf. Nadien volgt een toespraak over zijn leven en wordt de eucharistie gevierd.

Vrij naar een artikel uit de blog van de vrienden van Herman Rasschaert SJ

IN DE VERREKIJKER

'Onrust' en 'vreugde'
Over twee heiligverklaringen

De verwachtingen waren en zijn hooggespannen wat betreft de nieuwe paus, Franciscus. In de normaal zo rustige wereld van de zaken van de heiligen daarentegen, meenden we dat alles bij het oude zou blijven. Niets is minder waar gebleken, met name voor ons, de jezuïeten, de orde waar de paus toe behoort. Liefst twee nieuwe heiligen in maar vier maanden! Dat is ons nog nooit eerder gebeurd. Favoritisme? Of spelen er toch andere belangen?

Laten we beginnen met de nieuwe heiligen: wie zijn het? Twee jezuïeten van het eerste uur: een medestichter van de orde, de Fransman Pierre Favre (1506-1546), en José de Anchieta (1534-1597), van Tenerife, die door St. Ignatius naar Brazilië is gestuurd, alwaar hij vereerd wordt als de 'apostel' van het land. Wat hen verbindt, is een intens geestelijk leven en een onweerstaanbare drang om het evangelie te prediken. Favre deed dat in Europa, de oude wereld, verdeeld door godsdiensttwisten;

en de machten van het kwaad. Pierre Favre wordt vanouds afgebeeld met zijn engelbewaarder, tot wie hij een grote devotie koesterde, terwijl we José de Anchieta in gezelschap zien van luipaarden en slangen die tam aan zijn voeten liggen. God is aanwezig in heel de schepping, en zoals Hij zijn engelen uitzuurt om zijn boodschappers te behoeden (Psalm 91), zo beschermt Hij hen tegen slangen en schorpioenen (Lucas 10: 19). In het leven van de heiligen wordt het evangelie bevestigd, de moraal én het mirakel; die zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, zoals Favre en Anchieta ons laten zien. Het hoeft niet te verbazen dat paus Franciscus als jezuïet verering koestert voor de grote apostelfiguren van de orde, en het is algemeen bekend dat hij de heiligverklaring van Pierre Favre persoonlijk gewild heeft. Bij José de Anchieta lag dat anders: daar waren het de Braziliaanse bisschoppen die bij de paus erop aandrongen dat hij hem zou canoniseren. En hoe kun je als paus een verzoek van de grootste bisschoppenconferentie ter wereld weigeren? Normaal worden er wonderen gevraagd, met processen, dossiers, consultaties, enzovoorts, die al snel jaren in beslag nemen. Paus Franciscus daarentegen heeft zich in beide gevallen bediend van een uitzonderlijke procedure, de equipollente canonisatie, om slagvaardig te kunnen optreden in wat zijns inziens een groter goed voor de Kerk is. Geen favoritisme van enkelen dus, maar begunstiging van velen. Bij zijn preek over Favre was 'onrust' een kernwoord, bij zijn preek over Anchieta 'vreugde'. In beide gevallen gaat het

v.l.n.r. Algemene overste pater Nicolás SJ, paus Franciscus en kardinaal Vallini, de vicaris van de paus voor het bisdom Rome.

Anchieta in de nieuwe wereld, temidden van indianen die een vaak hevige strijd uitvochten met kolonisten. Beide heiligen legden duizenden kilometers te voet af, weer of geen weer. De iconografie wijst ons bovendien op een wat vergeten aspect van de vroege jezuïetenspiritualiteit, dat nochtans authentiek evangelisch is, dat van de hemelse machten

om sterke innerlijke drijfveren die ons uit onszelf doen treden, uit ons eigen gemak, en die maken dat we aan de hele wereld het goede nieuws willen verkondigen dat ons ten deel is gevallen, het evangelie dus. God zelf staat ons daarbij terzijde, met zijn engelen en heiligen.

Marc Lindeijer SJ

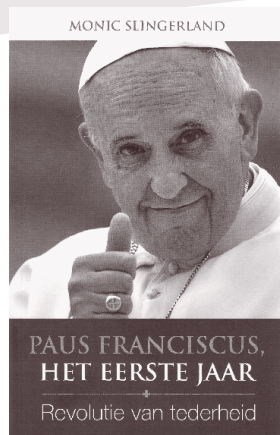
BOEKEN

Paus Franciscus, het eerste jaar. Revolutie van tederheid.

Voor haar werk als redacteur bij dagblad Trouw was Monic Slingerland in Rome, toen paus Franciscus gekozen werd. Ze stond op het Sint Pietersplein toen op die woensdagavond 13 maart 2013 witte rook te zien was. In haar boek 'Paus Franciscus, het eerste jaar. Revolutie van tederheid' beschrijft ze wat er de maanden erna gebeurd is. Het boek oogt fris, met mooie foto's. Zelfs tweets van de paus ontbreken niet. Het boek begint met een degelijke inleiding over de levensjaren van pater Jorge Bergoglio als jezuïet. Wat volgt is een interessante mix van citaten van de paus zelf, ook van toen hij nog aartsbisschop van Buenos Aires was, afgewisseld met commentaren van anderen en van Slingerland zelf. Slingerland is bij tijd en wijle kritisch, zoals over de invloed van vrouwen in de Kerk, maar blijft overwegend positief over het eerste jaar van paus Franciscus.

De ondertitel van het boek 'Revolutie van tederheid' is ontleend aan passage 88 van de exhortatie *Evangelii Gaudium*. Hierin schrijft paus Franciscus: 'Ondertussen nodigt het evangelie ons steeds weer uit het risico te nemen van een persoonlijke ontmoeting met de ander, zijn gezicht te zien, zijn fysieke aanwezigheid te ervaren, die ander, die een beroep op ons doet, met zijn pijn en zijn vragen, met vreugde die ons aansteekt in een blijvend fysiek contact. Het waarachtige geloof in de mensgeworden Zoon van God is niet te scheiden van zelfgave, van het behoren tot de gemeenschap, de dienst, de persoonlijke verzoening met de anderen. Door mens te worden heeft de Zoon van God ons uitgenodigd tot de revolutie van de tederheid.'

Naast deze oproep tot een andere houding onderstreept Slingerland ook het belang dat de paus hecht aan het thema van solidariteit met de armen en de hervorming van de economie en de financiële instellingen, inclusief die van het Vaticaan zelf. De reis van paus Franciscus naar de Wereldjongerendagen in Brazilië en het enthousiasme dat hij daar teweeg bracht komen eveneens ter sprake. Het laatste hoofdstuk gaat over het bezoek, dat de Nederlandse bisschoppen in december brachten

aan de paus. Aan het eind van elk hoofdstuk staat een opsomming van wat de paus van dag tot dag gedaan heeft. 'Zo kun je zien dat hij heel vaak moet omschakelen op zo'n dag. Het ene moment krijgt hij van Sepp Blatter van de wereldvoetbalbond een eigen voetbalshirtje met 'Francesco' erop. Het andere moment bezoekt hij zieke kinderen of ontvangt hij Vladimir Poetin', aldus Slingerland. De afwisselende inhoud maakt het boek lezenswaardig, zowel voor hen die al veel over paus Franciscus hebben gelezen, als ook voor hen die nader kennis willen maken met deze charismatische paus.

Monic Slingerland - Paus Franciscus, het eerste jaar. Revolutie van tederheid.
€ 19,50; ISBN 978 94 9104 2973, te bestellen via: www.adveniat.nl

Monic Slingerland is historicus, studeerde Middel-eeuwse geschiedenis in Utrecht. Zij publiceerde o.a. de boeken: 'Zeven vragen aan Augustinus' en als co-auteur 'Fietsen met God'.

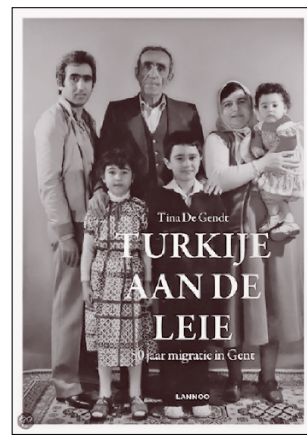
Ward Biemans SJ,
met dank aan de Gorcumse courant.

Turkije aan de Leie

In het gelijk voorwoord van Daniël Termont, burgemeester van Stad Gent, ligt reeds de grote lijn verrat die het boek zal uitwerken: vijftig jaar Turkse aanwezigheid in Gent: een bewogen geschiedenis van mensen aangetrokken naar ons land om in dikwijls weinig comfortabele omstandigheden openstaande jobs in te vullen en een nieuw bestaan op te bouwen.

In het boek ruikt de auteur, Tina De Gendt, ruim plaats in voor pater Herman Pillaert SJ (1938 - 2000) die jarenlang midden de Turkse arbeiders leefde en werkte.

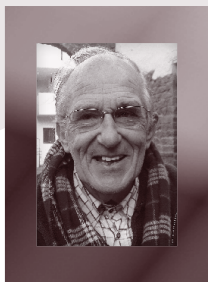
We citeren, licht ingekort, uit het boek: Herman Pillaert was in 1973 in Gent verzeild geraakt. Ondanks zijn afkomst uit een Antwerpse ingenieursfamilie en een aanbod voor een doctoraat in de wiskunde aan de KU-Leuven, was deze twintiger zich sinds het einde van de jaren zestig gaan concentreren op de armen in de maatschappij. Ook Pedro Arrupe, als generale-overste had hem geïnspireerd. In de vroege jaren zeventig nam de jonge idealistische Herman de beslissing niet meer terug te keren naar de universiteit, maar in te trekken in Huize Pater Petit bij de arbeiderskerk Maria Goretti in Gent. Hier werd hij voor het eerst geconfronteerd met de moeilijke omstandigheden waarin Turkse arbeiders leefden en werkten. In zijn geest was er maar één manier om deze mensen te kunnen dienen: tussen hen wonen en werken. Verhalen om de goedheid van Herman te illustreren zijn er in overvloed. Ze vertellen van zijn engagement bij de oprichting van de moskee in 1974, over de oprichting van het Woonfonds en over zijn voorzitterschap van de integratieraad. Nog vaker gaat het over de warmte waarmee hij de medemens bejegende: de Turkse vrouwen die hij naar de gynaecoloog begeleidde, zijn deur die steeds openstond, het materiaal dat hij uitleende en nooit terugvroeg, zijn eindeloze geduld bij het invullen van papieren. Het verhaal dat het meest is bijgebleven is het verhaal waarin de priester-arbeider zijn Turkse burens uit het beluik redde. Op een nacht in de winter van 1975 zag Herman hoe het dak van zijn overburen onder een hevige regenbui bezweek. Het water bedekte de vloer en stroomde van de muren, terwijl de wind

door spleten en ramen naar binnen gierde. De vijf bewoners werden ziek. Voor Herman lag de oplossing voor de hand: het gezin kon hier niet blijven. Nog diezelfde avond bracht hij vader, moeder en de drie kinderen over naar zijn eigen huisje aan de overkant van het beluik. Zodra de kinderen sliepen overhandigde Herman de sleutel van het huis aan de verbijsterde vader. 'Het is nu van jullie', zei hij en trok de deur achter zich dicht. Hij stak de straat over naar zijn nieuwe woning: het vervallen krot aan de overkant.

Tina De Gendt
Turkije aan de Leie,
Lannoo, 2014, 295p.
€ 19,99
ISBN 10 9401411239

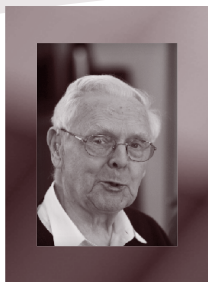
IN MEMORIAM

Pater Frans van der Lugt
(1938-2014)

Frans werd geboren in Den Haag. Het gezin van der Lugt telde vijf zonen en twee dochters. In 1959 vertrok hij naar Grave om jezuïet te worden. Hij was een levendige maar ook ingetogen jongeman die zich thuis voelde in het noviciaat. Hij studeerde filosofie in het Berchmanianum te Nijmegen, met toewijding en succes, terwijl hij zich voorbereidde op zijn toekomst in het Midden-Oosten, waarnaar hij met ongeduld uitzag. Hij ging in Libanon Arabisch studeren. Dit ging hem goed af, maar hij was vooral blij met de snelcursus Libanees dialect. Daarmee kon hij na een aantal weken en maanden in contact komen met mensen voor zover de studie dat toeliet. In die jaren maakte hij kennis met de communautiteiten in Syrië, met name in Homs. Daar hadden de jezuïeten een college midden in de oude stad. Eenmaal de theologie en de studie psychoanalyse afgerond kon hij echt voor onbepaalde tijd

goed voorbereid aan het werk. In 1976 vertrok hij naar de Syrische stad Aleppo en werkte van 1987 tot 1993 in Damascus. Daarna vestigde hij zich in Homs, waar hij onderwijs gaf en onderdak verleende aan geestelijk zwakkeren. Hij kreeg buiten Homs een stuk land van vijftig hectare ter beschikking van de Syrische overheid waar hij groente op verbouwde en een wijngaard had. Ook waren er sportvelden en een motel voor toeristen. Vanaf 2000 bood dit landgoed Al Ard (de aarde) verblijf en werk aan veertig mensen met een mentale beperking. Medio 2011 verliet pater Frans het landgoed vanwege de Syrische burgeroorlog. Hij vestigde zich in het jezuïetenklooster in Homs. Ondanks verschillende verzoeken en adviezen weigerde hij Homs te verlaten. Hij wilde in de stad blijven, bij zijn medegelovigen, zijn vrienden en bekenden. Op 7 april 2014 werd bekend dat pater Frans door pistoolschoten in het hoofd om het leven was gekomen. Hij is nog dezelfde dag begraven op het terrein van het klooster in Homs. Hij werd herdacht op 9 april 2014 door paus Franciscus tijdens de algemene audiëntie. Daarbij memoreerde de paus dat pater Frans zich altijd genereus en liefdevol heeft ingezet voor iedereen. Om die reden was hij bij zowel christenen als moslims geliefd en zeer gewaardeerd.

Pater Karel Verbiest
(1922 - 2014)

Karel Verbiest werd geboren in Herselt op 28 juli 1922 als eerste kind in een degelijk christelijk gezin. In het Sint-Jozef college van Turnhout ontloopte hij zich als een goede leerling en voetballer. Het waren moeilijke jaren toen hij in 1941 intrad in Drongen. De jaren noviciaat en juvenaat werden gekenmerkt door honger en kou. Het was een verademing, na de oorlog, in Godinne en in Nijmegen filosofie te studeren. Van 1951 tot 1955 studeerde hij theologie te Leuven, waar hij op 22 augustus 1954 tot priester werd gewijd. Tien jaar lang was hij tucht prefect op het Xaveriuscollege van Borgerhout. 'Tucht prefect', het woord kan haast niet anders dan huivering opwekken. Maar niet in het geval van Karel. Hij vestigde zijn gezag zonder zich boos te maken. Hij was een attente begeleider van de leerlingen en ook van de vele ouders en leraars die bij hem om raad kwamen. In die tijd begon

hij op te trekken met P. Dumon, zijn collega in Turnhout die in het Zwitserse hooggebergte zijn zomerkampen organiseerde. Jaren lang heeft hij ook daar de leerlingen begeleid. In 1979 werd Karel in het college van Turnhout titularis van het eerste jaar humaniora en godsdienstleraar in het zesde jaar. Een ideale titularis. Zo organiseerde hij onder meer voetbalwedstrijden en fietstochten. Zelf fietste hij ook graag en veel. Daar, in de Kempense bossen en velden, vond hij de stilte waarvan hij hield. In 1982 werd hij geestelijk adviseur bij het Verbond van Cristelijke Werkgevers en Kaderleden. Op het gesprek met die mensen uit economische middens bereidde hij zich voor met grote ernst. In 2009 verhuisde Karel naar Heverlee. Zijn geestelijke gezondheid liet te wensen over. De laatste twee weken kwamen daarbij nog ernstige lichamelijke klachten. Op 21 april 2014 is hij zachtjes overleden.

ACTIVITEITEN

Op 6 en 7 september 2014 viert De Oude Abdij in Drongen feest bij gelegenheid van 150 jaar retraitswerk. Graag nodigen we je uit op een weekend met volgende ingrediënten: zaterdag wordt een studiedag over religieuze kunst, zondag een feestelijke dag met eucharistieviering, barbecue, rondleidingen, videofilm en boombal. Verder: zaterdag 22 november 2014: wereldcreatie werk van Kris Oelbrandt

Zaterdag 6 september 2014: Jezus in de moderne kunst. Vijftien kunstenaars bespreken moderne kunstwerken waarin Jezus Christus centraal staat. Schilderkunst, videokunst, film, poëzie, architectuur, glasraamkunst, hedendaagse klassieke muziek, beeldende kunst, pop- en rockmuziek, fotografie en opera schetsen een fascinerend portret van de Mensenzoon, gezien door de ogen van 20ste-eeuwse kunstenaars. Zondag 7 september: FEEST

Zaterdag 22 november 2014: wereldcreatie muziekwerk van Kris Oelbrandt.

Componist Kris Oelbrandt maakte in opdracht van de Vlaamse en Nederlandse jezuïeten een compositie gebaseerd op de Geestelijke Oefeningen van Ignatius van Loyola. Met teksten van Ignatius, uit de Bijbel en de christelijke traditie en met een klanktaal die aan Arvo Pärt en Olivier Messiaen doet denken, geeft de componist taal en klank aan de dynamiek van de Geestelijke Oefeningen.

De wereldcreatie vindt plaats in Drongen: zaterdag 22 november. Uitvoerders: Joris Derder (bariton), Johan Fostier (gitaar), I Solisti del Vento, Musa Horti o.l.v. Peter Dejans. Alle info op www.oudeabdij.be

Geestelijke Oefeningen

Dit jaar worden Geestelijke Oefeningen volgens de methode van de heilige Ignatius van Loyola gegeven in Drongen, Vlaanderen en wel: Dertigdaagse: 5 juli - 3 augustus Achtdaagse: 8-17 juli; 18-27 juli en 28 juli-6 augustus. Opgave s.v.p. voor 20 juni via www.oudeabdij.be, tel. 0032 (0)9 226 52 26.

Achtdaagse retraites vinden eveneens plaats in het Arnold Janssenklooster in Wahlwiller, Nederland en wel: Van 19 - 28 oktober door pater P. van Breemen SJ. Meer info: www.arnoldjanssenklooster.nl, tel. 0031 (0)43 4077472.

In de Foyer Marthe Robin: Retraite o.l.v. pater G. Wilkens SJ, van 2-6 juni. Meer info: www.foyer-thorn.nl, tel. 0031 (0)475 562770.

Magis 2014 Dublin

Ben je tussen de 17 en 30 jaar, spreek je Engels en sta je open voor een ervaring van God, dan kan je deelnemen aan Magis 2014. Je bent bereid mee te doen aan een ervaring van commitment aan de armen, aan de kwetsbaren, aan de planeet. Je bent eveneens bereid om internationale vriendschappen op te doen in een geest van eenvoud. Meer info vind je op www.magis14.org of op facebook: magis2014.

IN DE VERREKIJKER

Het herstel van de jezuïetenorde in China

Op 12 maart vond een symposium plaats in het Ricci Institute in Macau, een voormalige Portugese kolonie, die sinds 1999 weer deel uitmaakt van China. Onderwerp was het tweede eeuwfeest van het herstel van de Sociëteit van Jezus in 1814. Dit instituut is genoemd naar de befaamde Italiaanse jezuïet Matteo Ricci, die als missionaris in China grote invloed heeft gehad, en tot op vandaag met veel respect wordt bejegend. Zijn bronzen standbeeld staat bij de gevel van de vroegere jezuïetenkerk, die in 1835 samen met het college volledig is afgebrand. Macau was vroeger een vissersplaats, waar de voor China bestemde jezuïeten drie jaar verbleven om Chinees te leren. Nu is de oude stad, die op de werelderfgoedlijst prijkt, omgeven door monsterlijke betonnen wolkenkrabbers, terwijl aangrenzend talloze zeer luxe hotels en casino's zijn verrezen, die Las Vegas moeiteloos naar de kroon steken.

Het symposium werd druk bezocht door jezuïeten en anderen uit Macao zelf, maar ook door jonge Chinese jezuïeten uit Hong Kong, per draagvleugelboot in een klein uur te bereiken. Ook enkele journalisten waren gekomen, geïntrigeerd door de geschiedenis van de jezuïeten. Een van de sprekers op het symposium, mevrouw Jingjing Liu, een com-

munistische atheïst zonder enige kerkelijke binding, vertelde dat een van haar collega's verbaasd vroeg: 'Bestudeer jij de jezuïeten? Bestaan die dan nog?' Waarop zij antwoordde: 'Je kunt ze in levenden lijve ontmoeten in Macau!'

Tijdens het symposium was ik de eerste spreker met mijn voordracht over Adam Beckers (1744-1806), (ex-)jezuïet in Amsterdam, en het herstel van de Sociëteit van Jezus. Deze Maastrichtenaar werd pastoor van de Krijtberg na de opheffing van de Orde, en stond in contact met talloze (ex-)jezuïeten in Nederland, België, Rusland, Engeland, Frankrijk, Duitsland en de Verenigde Staten. Zittend in het hart van een breed vertakt netwerk, wist hij wat hij wilde, en gaf hij mede de aanzet tot het herstel van de Orde. Na afloop van mijn lezing gaf ik aan de Pool Artur Wardega, directeur van het Ricci Institute, een originele Vlaamse gravure cadeau, waarop de aankomst van Michele Ruggieri en Matteo Ricci staat afgebeeld. De prent is afkomstig uit een kerkhistorisch handboek van de Vlaamse jezuïet Cornelis Hazart. De onderdirecteur, Portugees Luis Sequeira, nam het geschenk mede in ontvangst.

De tweede spreker was de Franse jezuïet Yves Camus, die reflecteerde op de consequenties van opheffing en herstel voor de Sociëteit. Na hem presenteerde Artur Wardega het onderzoek van de 94-jarige pater Fernando Mateos, die om gezondheidsredenen verhinderd was, over opheffing en herstel van de Sociëteit in China. Daarbij kwam zijdelings de Rijswijkse broeder Adriaan van Paassen (1824-1883) ter sprake. De reeds genoemde mevrouw Liu presenteerde de resultaten van haar onderzoek in Chinese archieven naar de laatste jezuïet, die na de opheffing in China verbleef, de Fransman Louis de Poirot. Als laatste gaf de Panamese architectuurhistoricus César Guillén-Núñez een overzicht van de neogotische kerkbouw in China na het herstel van de Sociëteit, waarbij hij de Amsterdamse Krijtberg als Europees voorbeeld voorhield.

Paul Begheyn SJ

v.l.n.r. Luis Sequeira SJ, Paul Begheyn SJ en Arthur Wardega SJ met de gravure

UIT DE STUDIEHUIZEN

St. Jozefkapel, Krijtberg Amsterdam

Het noviciaat is ondertussen grotendeels een goede herinnering. Ik ben toch wel opgelucht dat de studies filosofie en theologie achter de rug zijn (en tevreden met het resultaat). De priesterwijding heeft al weer zijn tweede verjaardag gevierd en nu ben ik volop aan de slag als rector van de Krijtberg in Amsterdam. Dat was het dan, zou je denken. OK, als priester ben je nooit klaar met bijleren en het bijhouden van je vakkennis, net als toen ik nog verpleeghuisarts was, maar toch zoiets van: binnen is binnen, de finish is gehaald.

Nittemin is dat voor ons jezuïeten niet het geval. Er volgt nog een periode na zo'n eerste baan. Het onderdeel van onze vorming, dat mij nog te wachten staat, is het zogenaamde tertiaat of 'derde jaar'. 'Derde', omdat het noviciaat twee jaren duurt en deze tertiaats-tijd er ook een is van reflectie en studie, net als dat begin. Met een groep medebroeders en onder begeleiding van een instructor gaat men dan in op vragen als: wie ben ik nu als persoon, jezuïet (en priester)? Hoe is mijn persoonlijke en gemeenschappelijke weg met God gegaan tot nu toe? En we doen nogmaals een 30-daagse retraite. In grote lijnen enigszins samengevat: waar het noviciaat zich met name richt op het verlangen van het individu in de Sociëteit van Jezus in te treden, kijkt het tertiaat naar het al ervaren (be)leven van dat

verlangen in de Sociëteit na al die jaren van studie, werk en communiteitsleven en vandaaruit naar de toekomst.

Maar goed, dat is pas over een tijdje. Momenteel geniet ik van het werk, als rector en als priester binnen de Krijtberg, en van het leven in Amsterdam. De huidige ontwikkelingen van het werk van de jezuïeten in Amsterdam zullen de komende jaren leiden tot een geïntegreerd platform van de diverse organisaties ter plaatse. Dat heeft nu vooral een impact binnen de context van het Ignatiushuis, maar door de gewenste nauwere samenwerking daarom ook al op het beleid en het functioneren van de kerkgemeenschap. Nieuwe uitnodigingen en uitdagingen voor een nieuwe tijd. Spannend en onzeker, maar ook met goede hoop en vertrouwen voor de toekomst, zodat deze bijzondere plek in Amsterdam dat kan blijven voor onze parochianen, medewerkers, vrijwilligers en bezoekers.

Kleine stapjes zijn al gezet, ook binnen het kerkgebouw. Zo is de Jozefkapel nu zo ingericht dat het een stilteplek voor gebed en rust kan zijn, terwijl de kerk voor de vele bezoekers kan openblijven. Kom eens kijken als u in Amsterdam bent.

Van harte welkom!

Bart Beckers SJ

'Frans was er dus voor iedereen. Van verschillende geloofsovertuigingen en van verschillende politieke stromingen. In oorlogstijd is er altijd een polarisering. Je bent er met de een en tegen de ander. Met name strijders denken: wie niet met mij is, is tegen mij. In zo'n omgeving is het belangrijk dat er personen zijn die dit weigeren. Die er zijn voor iedereen en die eerst de mens zien.'

Thom Sicking SJ

bij de herdenking van Frans van der Lugt SJ

Jezuïeten is een uitgave van de Nederlandse en de Vlaamse Provincie van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe kosteloos. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.